

บทความวิจัย (Research Article)

การจัดการพิพิธภัณฑ์วัดศรีสุพรรณ โดยการมีส่วนร่วมในชุมชนชุมชน

Community Participation as Part of Museum Management at Wat Si Supan

กฤษฎา ตัสมา¹Krisada Tussama¹

บทคัดย่อ

บทความเรื่อง การจัดการพิพิธภัณฑ์วัดศรีสุพรรณ โดยการมีส่วนร่วมในชุมชน [1] เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย การจัดการพิพิธภัณฑ์วัดศรีสุพรรณ อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการ พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น และหาแนวทางในการจัดการพิพิธภัณฑ์วัดศรีสุพรรณที่เหมาะสมให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน

การศึกษารังนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ข้อมูลของเชิงคุณภาพมุ่งเน้นศึกษาระบบการจัดการพิพิธภัณฑ์วัดศรีสุพรรณ การบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์แบบการมีส่วนร่วมของชุมชน และสภาพปัญหาของพิพิธภัณฑ์วัดศรีสุพรรณ จากทัศนคติของเจ้าอาวาสวัดศรีสุพรรณ ผู้ดูแล พิพิธภัณฑ์ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับพิพิธภัณฑ์วัดศรีสุพรรณ และข้อมูลเชิงปริมาณ ได้ศึกษาความคิดเห็นและความพึงพอใจของผู้เข้าชมจากการสัมภาษณ์ สมุดเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ และตอบแบบสอบถามเพื่อไปวิเคราะห์เชิงพรรณนา ทำให้ข้อมูลที่ได้สามารถนำไปวิเคราะห์รูปแบบในการจัดการพิพิธภัณฑ์วัดศรีสุพรรณที่เหมาะสม

ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการจัดการพิพิธภัณฑ์วัดศรีสุพรรณเริ่มจากการรวบรวมโบราณวัตถุ มีการจัดการองค์ความรู้ มีการจัดแสดงให้ผู้สนใจเข้าชม และมีการจัดกิจกรรมเพื่อให้เยาวชนในชุมชนเข้ามาทำกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ แต่เนื่องจากการจัดการพิพิธภัณฑ์มีการบริหารจัดการโดยวัดศรีสุพรรณ โดยที่ชุมชนไม่มีส่วนร่วมในการจัดการและตัดสินใจ ทำให้ชุมชนขาดความเข้าใจและไม่เห็นความสำคัญของพิพิธภัณฑ์ ทำให้พิพิธภัณฑ์ขาดผู้เข้าร่วมกิจกรรม การบริหารจัดการจึงเกิดการขาดความต่อเนื่องในการดำเนินงานด้านพิพิธภัณฑ์

รูปแบบการจัดการที่เหมาะสม เริ่มจากวัดศรีสุพรรณจะต้องสร้างความรู้ ความเข้าใจ ให้ชุมชนเห็นถึงความสำคัญของพิพิธภัณฑ์ และขอความร่วมมือกับชาวบ้านในชุมชน หน่วยงานในท้องถิ่น ภาครัฐ เอกชน และสถานศึกษา เข้ามาช่วยในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารดูแลพิพิธภัณฑ์ จัดการองค์ความรู้เรื่องราวของโบราณวัตถุให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน จัดการพิพิธภัณฑ์ทั้งในเรื่องของฐานข้อมูลโบราณวัตถุ การจัดแสดง และจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ รูปแบบการจัดการอย่างมีส่วนร่วมในชุมชนจะนำไปสู่สำนึกร่วมของคนในท้องถิ่น ให้รู้จักหวงแหนโบราณสถาน โบราณวัตถุ และเห็นคุณค่าในท้องถิ่น ขณะเดียวกันสามารถเชื่อมโยงสายสัมพันธ์ของคนในชุมชน

คำสำคัญ : พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น, พิพิธภัณฑ์วัด, การจัดการพิพิธภัณฑ์, วัดศรีสุพรรณ

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร กรุงเทพมหานคร 10200

¹ Master's Degree Cultural Resource Management Major Silpakorn University, Bangkok 10200

Corresponding author e-mail : krisada_tusama@hotmail.com

Received: 26 June 2013; Accepted: 25 April 2014

Abstract

The journal entitled "Management of Wat Srisuphan Museum by Community Participation" is a part of museum management of Wat Srisuphan research, Mae Jai District, Pha Yao province. The purposes of the research are to study the pattern of local museum management and to find out the appropriate guideline of Wat Srisuphan museum management to be community learning center.

This study is a Qualitative Research and Quantitative Research. The qualitative data aims at studying the system management of Wat Srisuphan museum, of museum administration by community participation, exhibition pattern, and problem condition of Wat Srisuphan museum. Data is collected from the abbot's attitude of Wat Srisuphan museum, the janitor and the people involved. Regarding to the quantitative data, it aims at studying the visitors' opinion and satisfaction by interview, visiting book, and questionnaire. The data is analyzed by using descriptive statistics for finding the appropriate management of Wat Srisuphan museum.

The research shows that Wat Srisuphan museum has management began collecting antiques A knowledge management. Have exhibited to interested visitors and activities for youth in the community to do things in the museum. But management museum is managed by Wat Srisuphan. The community does not participate in the management and decision making. Lack of understanding of the community and do think nothing of the museum. Participants thus lack Museum. Management, resulting in a lack of continuity in the operation of museums.

The research is recommended that Starting from Wat Srisuphan need to build knowledge and understanding of the community and the importance of the museum, It also needs the support from the local organization, community, government sector and private sector and educational institution. Assist in the various communities took part in the care of the Museum Management Committee. Knowledge management story of antiquities in accordance with the needs of the community. Museum management in terms of database artifacts on display and publicity activities. Besides, the community participation can not only build up the consciousness of the local people to cherish and appreciate the historical site and ruins but also combine the community relationship together.

Keywords : local Museum, Temple Museum, Museum Management, Wat Srisuphan

บทนำ

ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันประเทศไทยได้ชื่อว่ามีมรดกทางวัฒนธรรมของชาติเป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นโบราณสถาน หรือโบราณวัตถุ ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ควรแก่การอนุรักษ์ไว้เป็นอย่างดี เกือบทั่วทั้งประเทศเลยก็ว่าได้ที่มีโบราณสถาน และโบราณวัตถุ อันเก่าแก่ที่คงเหลืออยู่ถึงแม้จะไม่สมบูรณ์แล้วก็ตาม ด้วยเหตุนี้จึงควรที่จะเก็บรวบรวม และสงวนรักษาไว้ เพื่อที่จะได้ให้ประชาชนหรือบุคคลที่ต้องการศึกษาหา

ความรู้และใช้เป็นข้อมูลหลักฐานในการเผยแพร่สืบต่อไป

จึงทำให้เกิดสถานที่ซึ่งเก็บรักษาสิ่งของต่าง ๆ มักนิยมเรียกสั้น ๆ ว่า "พิพิธภัณฑ์" พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ปรับปรุงใหม่ใน พ.ศ. 2542 ให้นิยาม คำ "พิพิธภัณฑ์" ไว้ว่า "น. สิ่งของต่าง ๆ ที่รวบรวมและแสดงสิ่งต่าง ๆ ที่มีความสำคัญทางด้านวัฒนธรรมหรือด้านวิทยาศาสตร์ไว้เพื่อประโยชน์ในการศึกษา และก่อให้เกิดความเพลิดเพลินใจ" [4] ทำให้เกิดพิพิธภัณฑ์ขึ้นมาในประเทศไทย

ในระยะแรกพิพิธภัณฑ์จัดขึ้นเพื่อรวบรวมวัตถุที่น่าสนใจไว้เท่านั้น จนกระทั่งพิพิธภัณฑ์ได้รับความนิยมขึ้น จึงมีระบบการจัดการ บริหารและการศึกษาเฉพาะด้าน โดยเฉพาะพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกำลังได้รับความนิยมจากสังคม พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นจำนวนมากก่อตั้งขึ้นในส่วนภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนทั่วไป รวมทั้งความต้องการที่จะก่อตั้งพิพิธภัณฑ์ของท้องถิ่นได้มีอยู่เป็นจำนวนมาก แต่ปัญหาที่สำคัญคือองค์ความรู้ในการจัดการพิพิธภัณฑ์ยังมีไม่เพียงพอ ดังนั้นพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นหลายแห่งที่ก่อตั้งขึ้นโดยความตั้งใจของคนในท้องถิ่นจึงกลายเป็นเพียงห้องเก็บของหรือถูกทิ้งร้างไม่ได้รับความสนใจจากผู้คน หรือหลายท้องถิ่นที่ต้องการก่อตั้งพิพิธภัณฑ์ยังเป็นเพียงแนวคิดที่ต้องการการสนับสนุน การพัฒนาองค์ความรู้ และรูปแบบการจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเป็นแนวทางหนึ่งที่มีส่วนสำคัญในการพัฒนาความร่วมมือเพื่อพัฒนาท้องถิ่น เนื่องจากปัจจุบันความหมายและรูปแบบของพิพิธภัณฑ์ได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ได้มีความหลากหลายของเนื้อหา รูปแบบ และวัตถุประสงค์ในการดำเนินงาน โดยพิพิธภัณฑ์หลายแห่งของประเทศไทยทั้งภาครัฐและเอกชนได้พยายามจัดทำให้สอดคล้องสัมพันธ์กับสภาพของบริบทสังคม อีกทั้งกระแสของประชาคม ชุมชนเข้มแข็งกำลังได้รับความนิยมเป็นอันมาก ซึ่งการสร้างชุมชนเข้มแข็งได้นั้นคนในชุมชนต้องเข้าใจตนเองและชุมชนให้ถ่องแท้เสียก่อน การสนใจเรื่องราวท้องถิ่นจึงเป็นจุดเริ่มต้นของการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและพัฒนาไปสู่ความเข้าใจ "ตัวตนหรืออัตลักษณ์ของท้องถิ่น" อันจะเป็นเครื่องมือสำหรับการตัดสินใจเพื่อการดำรงอยู่และวิสัยทัศน์การพัฒนาท้องถิ่น บทบาทของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นจึงทำหน้าที่ทั้งเป็นกระบวนการปลูกจิตสำนึกแห่งคุณค่าของท้องถิ่นและเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดคุณค่าของท้องถิ่นสู่สาธารณชน [5]

พิพิธภัณฑ์วัดศรีสุพรรณก็เป็นหนึ่งในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นที่ช่วยอนุรักษ์โบราณวัตถุ เล่าเรื่องราวประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ความเชื่อ และวิถีชีวิตของคนในชุมชนสมัยก่อน ทำให้ชุมชนเกิดความภาคภูมิใจจากการก่อตั้งของพระมหาวัชรการณ วชิรเมธี ได้มีความสนใจในเรื่องของโบราณคดี จึงรวบรวมโบราณ-

วัตถุที่พบในวัดศรีสุพรรณ จัดทำโครงการแม่ใจศึกษา ศึกษาเรื่องราวของเมืองโบราณและโบราณสถานที่พบในอำเภอแม่ใจและพื้นที่ใกล้เคียง จึงได้นำโบราณวัตถุที่พบหลงเหลือจากการลักลอบขุดในแหล่งโบราณสถานที่สำรวจ มาเก็บรักษาไว้ที่วัดศรีสุพรรณ จากนั้นจึงได้จัดตั้งพิพิธภัณฑ์ โดยใช้สถานที่ชั้นล่างของกุฏิมาทำการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เป็นห้องจัดแสดงโบราณวัตถุ และจัดการทอดผ้าป่าโบราณวัตถุ โดยให้ชาวบ้านในชุมชนและคณะศรัทธามาร่วมบริจาคโบราณวัตถุ เพื่อนำมาเก็บรักษาและจัดแสดงไว้ในพิพิธภัณฑ์

แต่ในปัจจุบันพิพิธภัณฑ์วัดศรีสุพรรณขาดความต่อเนื่องในการบริหารจัดการและกิจกรรมพิพิธภัณฑ์ ยังขาดการจัดการรูปแบบการจัดแสดงและเนื้อหาในการจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์ ทำให้ผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์ลดลง ด้วยเหตุนี้ผู้ศึกษาจึงได้ศึกษาการจัดการพิพิธภัณฑ์วัดศรีสุพรรณที่เหมาะสมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อให้พิพิธภัณฑ์วัดศรีสุพรรณมีบทบาทในการพัฒนาชุมชน และเป็นแนวทางในการจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นอื่น ๆ ต่อไป

แนวคิดของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น

พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นไว้ว่า เป็นพิพิธภัณฑ์ที่จัดตั้งขึ้นและบริหารจัดการ โดยองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น หรือบุคคลในท้องถิ่น เพื่อประชาสัมพันธ์เรื่องราวของท้องถิ่น หรือเรื่องราวที่ท้องถิ่นสนใจ แนวคิดการอนุรักษ์ สะสม สืบสาน และสืบทอดในภูมิปัญญาไทย [9]

พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นบางแห่งมีโบราณสถานหรือเรื่องราวความสำคัญทางประวัติศาสตร์ที่มีความสำคัญ ก็น่าจะมีพิพิธภัณฑ์เพื่อแสดงหลักฐานความเป็นมาของสถานที่นั้น พิพิธภัณฑ์อาจจะอยู่ในความดูแลของวัด โรงเรียน หรือการปกครองส่วนท้องถิ่น แล้วนำเอาโบราณวัตถุที่มีค่าทางวัฒนธรรมทางศาสนาหรือของของประชาชนในท้องถิ่นนั้นมาแสดง อาจเป็นของแตกหักแต่มีความหมายก็เพียงพอ หากจำเป็นแสดงถึงสิ่งที่มีค่า อาจจะถ่ายภาพ และแสดงข้อมูลเรื่องราวความรู้เกี่ยวกับของสิ่งนั้น เป็นการให้ความรู้กับผู้คนภายนอก และเป็นการกระตุ้นให้คน

ในท้องถิ่นเกิดความรัก ความสนใจ และตระหนักถึงคุณค่าของประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของตน [6]

การพัฒนาพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น มีแนวคิดมุ่งเน้นให้พิพิธภัณฑ์มีลักษณะเป็น “ศูนย์รวม” ของทรัพยากรวัฒนธรรมที่มีอยู่ในชุมชนท้องถิ่น มุ่งพัฒนาความสามารถของชุมชนในการจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นแบบพึ่งตนเอง แต่แนวความคิดนี้อาจจะทำให้มีปัญหาเรื่องขาดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงของชาวบ้านในชุมชนท้องถิ่นนั้น เพราะกิจกรรมส่วนใหญ่ที่ดำเนินการกันมาในการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นหลายแห่งมักจะดำเนินการโดยนักวิชาการและผู้ชำนาญการทางวิชาชีพที่เป็นคนนอกชุมชน โดยที่คนในชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมน้อยมากทำให้ขาดกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและที่สำคัญคนในชุมชนท้องถิ่นส่วนมากไม่สามารถเข้าถึงพิพิธภัณฑ์ได้ [10]

พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นโดยส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นจากวัด เพราะวัดเป็นแหล่งรวบรวมโบราณวัตถุ ทั้งในด้านศาสนา ประวัติศาสตร์ ศิลปะ ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมของชุมชน เพื่อการอนุรักษ์ ดูแลรักษา และจัดแสดงให้ชุมชนได้เรียนรู้ สืบทอดศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาของบรรพบุรุษเอาไว้ และสืบเนื่องจากวิถีชีวิตคนไทยที่นับถือศาสนาพุทธนั้นผูกพันอยู่กับวัดมาตั้งแต่เกิดจนตาย [12]

พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเป็นพิพิธภัณฑ์ของชุมชน ดังนั้นจะต้องให้ความสำคัญกับชุมชน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การออกแบบการจัดการพิพิธภัณฑ์ รวมถึงการจัดแสดงโบราณวัตถุในพิพิธภัณฑ์ เพราะคนที่จะเล่าเรื่องชุมชนได้ดีที่สุดคือ คนที่อยู่ในชุมชน และคนที่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมของพิพิธภัณฑ์ได้ดี [14]

การจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นมีปัจจัยและขั้นตอนในการจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น สรุปไว้ว่ามี 2 องค์ประกอบ ดังนี้

1. การจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นมีองค์ประกอบ คือ
 - 1.1 คณะทำงานซึ่งประกอบไปด้วย ชาวบ้าน ฝ่ายวิชาการ ภัณฑารักษ์
 - 1.2 งบประมาณในการดำเนินงาน
 - 1.3 เนื้อหาที่นำเสนอ เป็นเรื่องราวความเป็นมาของท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ เช่น ประวัติศาสตร์ ตำนาน

ภูมิปัญญา ความเชื่อ ประเพณี การละเล่น วัฒนธรรม เป็นต้น

1.4 สิ่งของที่จัดแสดง ควรเป็นสิ่งของที่มีในท้องถิ่นและมีความหมายต่อคนในท้องถิ่นหรือเกี่ยวพันกับวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น

2. ขั้นตอนในการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น มีดังนี้

2.1 การมีส่วนร่วมของชุมชน ควรเกิดจากความกระตือรือร้นของชาวบ้าน ที่ต้องการจะมีพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นในชุมชนของตน นำไปสู่ความร่วมมือและผลักดันให้พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเกิดเป็นจริงเป็นจังขึ้นมา

2.2 ศึกษาวิจัยข้อมูลในท้องถิ่นมีเรื่องที่น่าสนใจอยู่มากมาย ดังนั้นควรมีการกำหนดหัวข้อเรื่องและขอบเขตเรื่องที่ต้องการศึกษา ซึ่งต้องเป็นเรื่องที่ให้ความรู้ความเข้าใจท้องถิ่นแก่ผู้ชมได้เป็นอย่างดี

2.3 มีการจัดทำทะเบียนและหมวดหมู่ของวัตถุโดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม

2.4 กำหนดเนื้อหาและทำการบรรยายเรื่องราวให้พิจารณาจากข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยประกอบกับวัตถุที่มีอยู่ว่าอะไร คือ ลักษณะสำคัญที่สะท้อนถึงเอกลักษณ์ภายในท้องถิ่นเพื่อนำเสนอเป็นจุดเด่นของพิพิธภัณฑ์

2.5 การเลือกสิ่งของที่นำมาจัดแสดงตามเนื้อหาที่กำหนดต้องเลือกวัตถุที่มีความหมายต่อท้องถิ่นและเนื้อหาที่จัดแสดงเป็นหลัก

2.6 การจัดแสดงพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นต้องให้ทั้งความรู้และความเพลิดเพลินในการจัดแสดงจึงต้องมีความน่าสนใจ

2.7 การจัดการ/การดำเนินงาน ควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการของชุมชนในการดำเนินกิจการพิพิธภัณฑ์ในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการบริหารจัดการ ด้านงบประมาณ เป็นต้น [8]

บทบาทของพิพิธภัณฑ์ต่อการพัฒนาชุมชน

สุวรรณ ทศคร [13] พิพิธภัณฑ์ชุมชนหรือพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นทั่วไปต่างตื่นตัวและมีการปรับปรุงการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดประโยชน์ที่สูงสุดแก่ชาวบ้านในชุมชน โดยคำนึงถึงการให้บริการแก่ชุมชนและเอื้อประโยชน์ให้ทั่วถึงแก่บุคคลต่าง ๆ ในชุมชน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ทางเป้าหมายในการ

ดำเนินงานของพิพิธภัณฑ์ชุมชน ดังนั้นพิพิธภัณฑ์จะต้องพัฒนาบทบาทหน้าที่ของพิพิธภัณฑ์ให้ตระหนักถึงประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับ บทบาทหน้าที่ของพิพิธภัณฑ์แบ่งออกเป็น 3 บทบาท ได้แก่

1. บทบาทหน้าที่ทางสังคมและวัฒนธรรม

ในปัจจุบันประเทศที่กำลังพัฒนาให้สอดคล้องกับความเจริญทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้ส่งผลกระทบต่อชุมชนต่าง ๆ ในสังคมอย่างมาก เนื่องจากความเจริญทางด้านเศรษฐกิจยังไม่มีความสัมพันธ์กับความเจริญทางด้านวัฒนธรรม ประกอบกับความเจริญทางด้านสื่อสาร ทำให้ท้องถิ่นได้รับความเจริญด้านต่าง ๆ แต่ในทางกลับกัน ความรู้ที่ส่งผลกระทบต่อทำให้ชาวบ้านลดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง เกิดความนิยมต่อสิ่งใหม่ ๆ จึงทำให้ละเลยขนบธรรมเนียม ประเพณี ที่สืบทอดต่อกันมา และปรับวิถีชีวิตตามค่านิยมใหม่ ๆ ทำให้มรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญา สูญหายไปมากที่สุด ซึ่งนักวิชาการพิพิธภัณฑ์ท่านหนึ่งได้ให้ความคิดเห็นว่า พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นมีหน้าที่หลักในการอนุรักษ์ จัดแสดง และให้การศึกษามรดกทางวัฒนธรรมอยู่แล้ว จึงน่าจะมียุทธศาสตร์สำคัญในการนำมาซึ่งความภาคภูมิใจสามารถ สร้างกำลังใจให้คนในท้องถิ่นค่อย ๆ พัฒนาตามศักยภาพของตน พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นจึงควรมีบทบาทต่อสังคมและวัฒนธรรม ดังนี้

- 1.1 มีบทบาทในการสร้างจิตสำนึกและความภาคภูมิใจในการรักษาวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของท้องถิ่น
- 1.2 เป็นองค์กรที่อนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น
- 1.3 มีบทบาทเป็นศูนย์รวมของวัฒนธรรมท้องถิ่น
- 1.4 มีบทบาทให้บริการการศึกษาแก่คนในท้องถิ่นและผู้สนใจต่างถิ่น
- 1.5 มีบทบาทในการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตให้แก่คนในท้องถิ่น

2. บทบาททางเศรษฐกิจ

พิพิธภัณฑ์สามารถมีบทบาทความสำคัญทางเศรษฐกิจ แม้ว่าจะไม่ค่อยเด่นชัด แต่พิพิธภัณฑ์ก็สามารถปรับให้สอดคล้องกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจ เช่น การส่งเสริมอาชีพใหม่ ๆ ที่สอดคล้องกับธุรกิจพิพิธภัณฑ์ ช่วยส่งเสริมในด้านการท่องเที่ยว ก็จะเป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่ธุรกิจชุมชนไม่ว่าจะเป็น ร้านค้า ร้านอาหาร และร้านขายของที่ระลึก และยังสามารถเพิ่มรายได้ให้กับเยาวชนและคนในท้องถิ่นด้วยการสนับสนุนเป็นมัคคุเทศก์อาสา

3. บทบาทด้านการเมือง

พิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการกระตุ้นสร้าง ความภาคภูมิใจในท้องถิ่น โดยปลูกฝังให้คนในท้องถิ่นเข้าใจถึงประวัติศาสตร์ท้องถิ่น พัฒนาการของชุมชน ตลอดจนถึงวัฒนธรรมและภูมิปัญญาดั้งเดิม ทำให้คนในท้องถิ่นได้ศึกษาถึงรากเหง้า และเห็นคุณค่าท้องถิ่นของตนเอง [13]

สรุปบทบาทของพิพิธภัณฑ์กับการพัฒนาชุมชน ทำให้ชุมชนเกิดความรู้สึกรักถิ่นฐาน วัฒนธรรม และภูมิปัญญาของตนเอง ยังสามารถสร้างความสามัคคีในชุมชนได้อีก นอกจากนี้พิพิธภัณฑ์เป็นตัวสื่อสารให้คนต่างถิ่นได้เข้าใจถึงความเป็นตัวตนของท้องถิ่นอีกด้วย

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม

พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นถือได้ว่าเป็นเครื่องมือในการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมอย่างหนึ่งที่ได้รับค่านิยมในการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์เพื่อรวบรวมโบราณวัตถุ วัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาที่เกิดขึ้นในชุมชน เพื่อเป็นแนวทางในการคิดวิเคราะห์ผู้ศึกษาจึงได้รวบรวมแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม ทั้งในด้านความหมาย คุณค่า และกระบวนการในการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม เพื่อให้ได้แนวทางในการจัดการพิพิธภัณฑ์วัดศรีสุพรรณโดยชุมชนได้อย่างเหมาะสม

ผลิตผลของวัฒนธรรม หรือลักษณะต่าง ๆ ของระบบวัฒนธรรม (ทั้งในอดีต หรือปัจจุบัน) ที่มีค่าหรือเป็นตัวแทนหรือสามารถสื่อถึงวัฒนธรรมต่าง ๆ ได้ ดังนั้นทรัพยากรวัฒนธรรมจึงรวมถึงซากสิ่งของที่

มนุษย์สร้างขึ้น แหล่งโบราณคดี โบราณสถาน ภาษา ศาสนา ประเพณี ความเชื่อ และภูมิปัญญาพื้นบ้าน นอกจากนี้ยังรวมถึงสิ่งของที่มนุษย์ไม่ได้ทำขึ้น แต่มีความหมายในทางใดทางหนึ่งของมนุษย์ [3]

คุณค่าของทรัพยากรวัฒนธรรมที่ทำให้เกิดขึ้นต่อสังคมและประเทศชาตินั้น จะแตกต่างกันไปตามแต่ละพื้นฐานของสังคมและวัฒนธรรม ผู้ศึกษาจึงได้หาศึกษาแนวคิดของ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ วิลเลียม ดี โลปป์ Willam D. Lipe (อ้างใน สายันต์ไพเราะจิตต์ [10]) ระบุว่าทรัพยากรวัฒนธรรมมีคุณค่า 4 ด้านด้วยกัน โดย ศ.สายันต์ไพเราะจิตต์ ได้อธิบายเพิ่มเติมถึงคุณค่าของวัฒนธรรมทั้ง 4 ด้านไว้ดังนี้

1. คุณค่าที่แสดงนัยของอดีต ทรัพยากรวัฒนธรรมทุกประเภทล้วนเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากอดีต โดยเฉพาะทรัพยากรวัฒนธรรมประเภทสิ่งก่อสร้างและวัตถุสิ่งของ สามารถพิสูจน์ได้ด้วยวิทยาศาสตร์ซึ่งสามารถยืนยันได้ว่า สิ่งนั้นได้เกิดขึ้นในอดีตจริง แต่ทรัพยากรวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้นั้นก็ไม่ได้มีคุณค่าน้อยไปกว่ากัน เพราะในปัจจุบันก็เป็นที่ยอมรับของเหล่านุชนชาติ และหากความรู้ ภูมิปัญญาที่ได้แปลและสกัดได้จากทรัพยากรวัฒนธรรมวัตถุสิ่งของ จะทำให้คุณค่าของทรัพยากรวัฒนธรรมเป็นสัญลักษณ์ และเป็นความทรงจำที่มีพลังในการสื่อสารถึงคนสมัยปัจจุบันให้เข้าใจถึงอดีตได้

2. คุณค่าทางวิชาการ ทรัพยากรวัฒนธรรมเป็นแหล่งข้อมูลให้ศึกษาเรียนรู้ในอดีต แต่การเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ ที่ถูกต้องตามที่เป็นจริงหรือใกล้เคียงที่เกิดขึ้นจริงนั้น จะต้องผ่านการศึกษาวิจัย ทั้งการพิสูจน์ด้วยวิทยาศาสตร์เชื่อมโยงกับการอธิบายทางความเชื่อ ศาสนา และระบบความสัมพันธ์

3. คุณค่าด้านความงามหรือสุนทรีย์ ทรัพยากรวัฒนธรรมประเภทก่อสร้าง วัตถุ และภูมิทัศน์ วัฒนธรรมที่มีคุณค่าลักษณะภายนอกที่มองเห็นแล้วเกิดความรู้สึกชื่นชอบ สวยงาม ในมุมมองของผู้คนในวัฒนธรรมที่มีเกณฑ์มาตรฐานกำหนดคุณค่าของความสวยงามแตกต่างกันออกไป คุณค่าความงามอาจไม่ได้เกิดจากตัววัตถุวัฒนธรรมเพียงอย่างเดียว แต่อาจถูกกำหนดจากปัจจัยต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับกลุ่มคนที่มองและตีคุณค่าของทรัพยากรวัฒนธรรมนั้น ๆ

4. คุณค่าทางด้านเศรษฐศาสตร์ ทรัพยากรวัฒนธรรมที่ยังคงเหลือเป็นมรดกถือว่าเป็นส่วนประกอบทางสังคมในปัจจุบัน ซึ่งทรัพยากรวัฒนธรรมกำลังถูกรวมเข้าไปสู่การสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ คุณค่าทางเศรษฐศาสตร์ของทรัพยากรวัฒนธรรมอาจจะเกิดจากมูลค่าของสิ่งก่อสร้าง วัตถุสิ่งของที่สามารถใช้ในการตอบสนองความต้องการพื้นฐาน ด้านการเป็นตัวแทนในอดีต ด้านความสวยงามของคนในปัจจุบัน จึงทำให้ทรัพยากรวัฒนธรรมถูกตีมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์จนทำให้คุณค่า และมูลค่าเกือบจะกลายเป็นเรื่องเดียวกัน [10]

แนวคิดในการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมเป็นกระบวนการในการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมที่มีอยู่ในชุมชน ทำให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นและเห็นคุณค่าในทรัพยากรวัฒนธรรมที่มีอยู่ในชุมชน จะทำให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองและบุคคลภายนอกได้อย่างเหมาะสม รวมถึงสภาพปัญหาที่เผชิญและสามารถหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา โดยการตัดสินใจของคนในชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้อง

การมีส่วนร่วมของชุมชน

พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเป็นสถานที่รวบรวมความรู้ เพื่อให้มีการถ่ายทอดให้คนรุ่นหลังได้เรียนรู้ โดยพิพิธภัณฑ์ไม่ใช่ใครจะทำก็ได้ โดยเฉพาะคนนอกเข้ามาทำไม่ได้ แต่จะต้องมีการกระตุ้นให้เขารวบรวมข้อมูล ทั้งที่เป็นรูปธรรม และนามธรรม และเมื่อพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเกิดขึ้นแล้ว คนที่จะดูแลพิพิธภัณฑ์ก็คือคนในท้องถิ่น และจะทำให้เกิดความภาคภูมิใจ และสร้างจิตสำนึกร่วมได้ [6]

ขั้นตอนของการมีส่วนร่วม โกวิทย์ พวงงาม [2] ได้สรุปถึงการมีส่วนร่วมที่แท้จริงของประชาชนในการพัฒนา ควรจะมี 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาของแต่ละท้องถิ่น กล่าวคือ ถ้าหากชาวบ้านยังไม่สามารถทราบถึงปัญหา และเข้าใจถึงสาเหตุของปัญหาในท้องถิ่นของตนเป็นอย่างดีแล้ว การดำเนินงานต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาของท้องถิ่นย่อมไร้ประโยชน์ เพราะชาวบ้านจะไม่เข้าใจ และมองไม่เห็นถึงความสำคัญของการดำเนินงานเหล่านั้น

2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการ เพราะการวางแผนดำเนินการ เป็น ขั้นตอนที่จะช่วยให้ชาวบ้านรู้จักวิธีการคิด การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล รู้จักการนำเอาปัจจัยข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน

3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน แม้ชาวบ้านส่วนใหญ่จะมีฐานะยากจน แต่ก็มีความสามารถที่สามารถใช้เข้าร่วมได้ การร่วมลงทุนและปฏิบัติงาน จะทำให้ชาวบ้านสามารถคิดต้นทุนดำเนินงานได้ด้วยตนเอง ทำให้ได้เรียนรู้การดำเนินการอย่างใกล้ชิด

4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน ถ้าหากการติดตามงาน และประเมินผลงาน การมีส่วนร่วมแล้วชาวบ้านย่อมจะไม่ทราบด้วยตนเองว่างานที่ทำไปนั้นได้รับผลดี ได้รับประโยชน์หรือไม่อย่างไร การดำเนินกิจกรรมอย่างเดียวกันใน [2] การมีส่วนร่วมของประชาชนในความหมายกว้างซึ่งมักจะคาบเกี่ยวกับการพัฒนานั้นก็คือ การให้โอกาสประชาชนเป็นฝ่ายในการตัดสินใจ กำหนดปัญหาความต้องการของตนเองอย่างแท้จริง เป็นการเสริมพลังอำนาจให้แก่ ประชาชน กลุ่ม องค์กรชุมชน ทำให้สามารถระดมขีดความสามารถในการจัดการทรัพยากร การตัดสินใจ และควบคุมดูแลกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนมากกว่าที่จะเป็นฝ่ายตั้งรับสามารถกำหนด การดำรงชีวิตได้ด้วยตนเองให้มีชีวิตมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นตามความจำเป็นอย่างมีศักดิ์ศรีและสามารถพัฒนาศักยภาพของประชาชน ชุมชนในด้านภูมิปัญญา ทักษะความรู้ความสามารถ และการจัดการและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลกได้ และประชาชนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการอย่างมีอิสระ การทำงานต้องเน้นในกลุ่มหรือองค์กรชุมชนที่มีวัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมอย่างชัดเจน เนื่องจากพลังกลุ่มจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้งานพัฒนาต่าง ๆ บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมายได้ ทั้งนี้ การจะเกิดสภาพของการมีส่วนร่วมของประชาชนตามความหมายที่กล่าวถึงข้างต้น จะต้องเกิดสภาพการณ์หรือเงื่อนไขสำคัญคือ การมีความตระหนักและความเห็นพ้องต้องกันของประชาชนที่มีจำนวนมากพอต่อการริเริ่มโครงการ/กิจกรรมหนึ่งกิจกรรมใดที่เป็นความต้องการของส่วนรวม โดยความ

ร่วมมือของประชาชนไม่ว่าของบุคคลหรือกลุ่มคนที่เห็นพ้องต้องกัน และเข้ามารับผิดชอบเพื่อการดำเนินการพัฒนา และการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ต้องการโดยมีลักษณะเป็นการกระทำผ่านกลุ่มหรือองค์กรเพื่อให้บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์ [1]

วิธีการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ข้อมูลของเชิงคุณภาพมุ่งเน้นศึกษาระบบการจัดการพิพิธภัณฑ์วัดศรีสุพรรณ การบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์แบบการมีส่วนร่วมของชุมชน และสภาพปัญหาของพิพิธภัณฑ์วัดศรีสุพรรณ ข้อมูลเชิงปริมาณได้ศึกษาความคิดเห็นและความพึงพอใจของผู้เข้าชมจากการสัมภาษณ์ สุ่มโดยสัมภาษณ์ และตอบแบบสอบถามเพื่อไปวิเคราะห์เชิงพรรณนา ทำให้ข้อมูลที่ได้สามารถนำไปวิเคราะห์รูปแบบในการจัดการพิพิธภัณฑ์วัดศรีสุพรรณที่เหมาะสม

ผลการศึกษา

ผู้ศึกษาได้ศึกษารูปแบบการจัดการของพิพิธภัณฑ์วัดศรีสุพรรณ อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา มีรายละเอียดที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ประวัติความเป็นมาของพิพิธภัณฑ์วัดศรีสุพรรณ

พิพิธภัณฑ์วัดศรีสุพรรณ ตั้งอยู่ในอำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา เป็นวัดที่มีอายุยาวนานเกือบ 200 ปี ทำให้พบโบราณวัตถุภายในวัดศรีสุพรรณเป็นจำนวนมาก และเนื่องด้วยอำเภอแม่ใจมีประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน พบแหล่งโบราณสถาน วัดร้าง กระจายอยู่ทั่วพื้นที่ และยังมีร่องรอยของคูน้ำ คันดิน เมืองโบราณ

ด้วยเหตุนี้ พระมหาวชิราภรณ์ วชิรเมธี อดีตเจ้าอาวาสวัดศรีสุพรรณ มีความสนใจในเรื่องของโบราณคดี และขอสะสมโบราณวัตถุ จึงได้จัดเก็บโบราณวัตถุที่พบในวัดศรีสุพรรณ จัดทำโครงการแม่ใจศึกษา กรณีศึกษาเมืองอ้อย เมืองโบราณ และโบราณสถานที่เกี่ยวข้อง จึงได้นำโบราณวัตถุที่พบจากการสำรวจแหล่งโบราณสถานมาศึกษาไว้ที่วัดศรีสุพรรณ และได้จัดทำห้องพิพิธภัณฑ์ โดยใช้บริเวณ

ชั้นล่างของกุฎีปรับปรุงให้เป็นห้องพิพิธภัณฑ์ เพื่อจัดแสดงโบราณวัตถุที่ไดรวบรวมนอกจากที่พบในวัดศรีสุพรรณและแหล่งโบราณสถานที่ได้ไปสำรวจ และได้จัดโครงการทอดผ้าป่าโบราณวัตถุจากชาวบ้านและคณะศรัทธา เพื่อนำมาเก็บรักษาและจัดแสดงไว้ในพิพิธภัณฑ์

โบราณวัตถุในพิพิธภัณฑ์

โบราณวัตถุที่จัดแสดงในพิพิธภัณฑ์นั้น ส่วนใหญ่เป็นของที่ไดมากจากการสำรวจ โบราณสถาน กลางทุ่งนา โบราณวัตถุที่พบในวัดศรีสุพรรณ และสิ่งของที่ได้รับการบริจาคจากชาวบ้าน และคณะศรัทธา โดยโบราณวัตถุแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ ด้วยกัน คือ กลุ่มที่ 1 เป็นโบราณวัตถุที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ โบราณคดี ที่เกี่ยวข้องกับเมืองโบราณในพื้นที่อำเภอแม่ใจ จากการสำรวจและเก็บรวบรวมของพระมหาวัชรารณ วชิรเมธี อดีตเจ้าอาวาสวัดศรีสุพรรณ ส่วนใหญ่จะเป็นชิ้นส่วนของพระพุทธรูปหินทราย อิฐ เสาหิน ชิ้นส่วนของโบราณสถาน เครื่องปั้นดินเผา

กลุ่มที่ 2 โบราณวัตถุที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา ส่วนใหญ่จะเป็นของที่พบในวัดศรีสุพรรณ เป็นของที่เก็บสะสมโดยพระมหาวัชรารณและพระลูกวัด และของที่ได้รับการบริจาคจากชาวบ้าน ส่วนใหญ่จะเป็น พับหนังสือ พระธรรมคัมภีร์ที่จารด้วยใบลาน หีบพระธรรม พระพุทธรูปไม้แกะสลัก ส่วนประกอบของอุโบสถหลังเก่า และวิหารหลังเก่าของวัดศรีสุพรรณ ซ่อฟ้า ไบระกา หางหงส์

กลุ่มที่ 3 สิ่งของที่ได้รับการบริจาคจากชาวบ้าน และคณะศรัทธา ของส่วนใหญ่จะเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ เครื่องมือประกอบอาชีพทำมาหากิน และสิ่งของที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น ขันเงิน กำไล ไทโรทัศน์ ขวาน คันไถ กลอง ปืนโต ตะเกียง เครื่องปั้น ผ้าย เหยียด ฆ้อง และอื่น ๆ

อัตลักษณ์ของพิพิธภัณฑ์วัดศรีสุพรรณ

พิพิธภัณฑ์วัดศรีสุพรรณมีความโดดเด่นทางด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดีชุมชนแม่ใจเพราะมีโบราณวัตถุที่อยู่ในแหล่งโบราณสถานบนพื้นที่เมืองโบราณของแม่ใจ ดังนั้นพิพิธภัณฑ์วัดศรีสุพรรณน่าจะ

ชูเรื่องเมืองอ้อย ให้ชาวบ้าน นักเรียน และผู้สนใจได้ศึกษาเรื่องเมืองโบราณนี้

คุณค่าของโบราณวัตถุภายในพิพิธภัณฑ์

คุณค่าของโบราณวัตถุในพิพิธภัณฑ์วัดศรีสุพรรณมีดังนี้

1. คุณค่าที่แสดงนัยของอดีต เนื่องจากโบราณวัตถุในพิพิธภัณฑ์ที่ได้จากการสำรวจแหล่งโบราณสถานในอำเภอแม่ใจ มีทั้งอิฐ ชิ้นส่วนองค์เจดีย์ ชิ้นส่วนพระพุทธรูปและสิ่งต่าง ๆ ที่พบในแหล่งโบราณสถาน ล้วนเป็นสิ่งที่สามารถยืนยันได้ว่า สิ่งนั้นได้เกิดขึ้นในอดีตจริง ทำให้คุณค่าของทรัพยากรวัฒนธรรมเป็นแหล่งเรียนรู้ และเป็นความทรงจำที่มีพลังในการสื่อสารถึงคนสมัยปัจจุบันให้เข้าใจอดีตได้
2. คุณค่าทางด้านวิชาการ โบราณวัตถุที่ไดเก็บรวบรวมไว้มีการศึกษาถึงแหล่งที่มาศึกษาเรื่องราวของแหล่งโบราณสถาน โดยมีจารึกเป็นหลักฐานบ่งบอกถึงความเป็นมาของแหล่งโบราณสถานนั้น ๆ ทำให้สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนนั้นได้

3. คุณค่าด้านศิลปะและสุนทรียภาพ โบราณวัตถุในพิพิธภัณฑ์มีพระพุทธรูปหินทราย สกุลช่างพะเยามีเอกลักษณ์เฉพาะ นอกจากนั้นยังมีเครื่องปั้นดินเผา เครื่องถ้วย ที่มีลวดลายแตกต่างกันออกไป

การบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์วัดศรีสุพรรณ

พิพิธภัณฑ์วัดศรีสุพรรณมีการบริหารงานโดยมีพระมหาวัชรารณ วชิรเมธี อดีตเจ้าอาวาสวัดศรีสุพรรณ เป็นผู้ริเริ่มในการจัดทำพิพิธภัณฑ์ มีการจัดทำทะเบียนโดยขอความร่วมมือไปยัง สาขาการท่องเที่ยง มหาวิทยาลัยพะเยา ในเรื่องของเนื้อหาโบราณวัตถุ พระมหาวัชรารณ วชิรเมธี ได้จัดทำโครงการแม่ใจศึกษา กรณีศึกษาเมืองอ้อย เมืองโบราณ และโบราณสถานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลมาประกอบคำบรรยายวัตถุในพิพิธภัณฑ์ ในส่วนของการจัดแสดงพิพิธภัณฑ์วัดศรีสุพรรณจัดแสดงโบราณวัตถุเป็น 5 ส่วนด้วยกัน คือ

ส่วนที่ 1 ส่วนที่จัดแสดงภาพเก่าเล่าเรื่อง เป็นการเล่าเรื่องของวัดศรีสุพรรณ ภาพพระเจ้าทองทิพย์ ภาพพระเจ้าตนหลวง และภาพประวัติของพระมหาวัชรารณ วชิรเมธี

ส่วนที่ 2 ส่วนที่จัดแสดงของใช้ที่ทางชาวบ้านมอบให้ เช่น ไทโรทัศน์ กลอง เครื่องมือทอผ้า ขวาน เครื่องเงิน ธนบัตรทั้งของไทย และต่างประเทศ และข้าวของเครื่องใช้ต่างทั้งในการดำรงชีวิต และเครื่องมือทำมาหากิน ฯลฯ

ส่วนที่ 3 ส่วนที่จัดแสดงโบราณวัตถุที่เก็บได้จากคณะสำรวจของวัดศรีสุพรรณ เช่น อิฐ ชิ้นส่วนของพระพุทธรูป ชิ้นส่วนของซากโบราณสถาน ชิ้นส่วนของเครื่องปั้นดินเผา และวัตถุโบราณอื่น ๆ

ส่วนที่ 4 ส่วนที่จัดแสดงชีวประวัติของหลวงปู่พระศรีธรรมภาชนะ อดีตเจ้าคณะอำเภอแม่ใจ และอดีตเจ้าอาวาสวัดศรีสุพรรณ มีหุ่นปูนปั้นเสมือนหลวงปู่พระศรีธรรมภาชนะ

ส่วนที่ 5 ส่วนที่ได้มาจากการบูรณะอุโบสถวิหาร และโบราณวัตถุที่พบภายในวัดศรีสุพรรณและอยู่บนตู้ของส่วนที่ 2 และส่วนที่ 3 บางส่วน

ด้านการดูแลรักษาพิพิธภัณฑ์ ทางวัดศรีสุพรรณมอบหมายให้เณรในวัดเป็นผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์ ทำความสะอาดบริเวณพิพิธภัณฑ์ และห้องจัดแสดงโบราณวัตถุ ทางวัดศรีสุพรรณได้ขอความร่วมมือไปยังสาขาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยพะเยา จัดอบรมการรักษา ทำความสะอาดโบราณวัตถุ ให้แก่ พระ เณร และคณะศรัทธาวัดศรีสุพรรณ

ด้านกิจกรรมของพิพิธภัณฑ์ มีการจัดกิจกรรมอบรมอบรมมัคคุเทศก์น้อย จากโรงเรียนบ้านแม่ใจ (เพาะวิทยาคาร) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 จำนวน 20 คน เพื่อไว้สำหรับนำชมพิพิธภัณฑ์ ในปี พ.ศ. 2555

สภาพปัญหาพิพิธภัณฑ์วัดศรีสุพรรณ

พิพิธภัณฑ์วัดศรีสุพรรณมีการบริหารงานและดำเนินกิจกรรมทางพิพิธภัณฑ์โดยมีพระมหาวัชรารณ วชิรเมธี อดีตเจ้าอาวาสเป็นผู้จัดทำทุกอย่างที่เกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ แต่หลังจากที่พระมหาวัชรารณ วชิรเมธีได้ไปศึกษาต่อ พิพิธภัณฑ์วัดศรีสุพรรณขาดความต่อเนื่องในการดำเนินกิจกรรมพิพิธภัณฑ์ มีเพียงกิจกรรมอบรมมัคคุเทศก์น้อยเพียงกิจกรรมเดียว และผลจากการที่พระมหาวัชรารณ วชิรเมธี ไปศึกษาต่อได้นำข้อมูลเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ไปทั้งหมดและไม่สามารถติดต่อได้ ทำให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพิพิธภัณฑ์

ทั้งหมดได้สูญหาย รวมทั้งข้อมูลในการจัดแสดงทะเบียนโบราณวัตถุในพิพิธภัณฑ์ และข้อมูลเมืองโบราณ จึงทำให้พิพิธภัณฑ์วัดศรีสุพรรณ ขาดข้อมูลในการบริหารจัดการ และข้อมูลเนื้อหาในการจัดแสดง

หลังจากพระมหาวัชรารณ วชิรเมธี ไปศึกษาต่อ และไม่สามารถติดต่อได้นั้น พระสมุห์สุพัฒน์ ปัญญาโร ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดศรีสุพรรณ จึงทำให้ไม่สามารถดำเนินกิจกรรมทางพิพิธภัณฑ์ได้ เพราะข้อมูลทั้งหมดได้สูญหาย ดังนั้นจึงต้องหารูปแบบในการจัดการพิพิธภัณฑ์วัดศรีสุพรรณที่เหมาะสม เพื่อให้พิพิธภัณฑ์วัดศรีสุพรรณมีบทบาทในการพัฒนาชุมชน

รูปแบบในการจัดการพิพิธภัณฑ์วัดศรีสุพรรณ

การบริหารจัดการควรมีการจัดโครงสร้างของผู้บริหาร กรรมการ ในการทำงานดำเนินกิจกรรมทางพิพิธภัณฑ์ โดยมีเจ้าอาวาสเป็นประธานและคัดสรรบุคลากรจากคนในชุมชน คณะศรัทธา ให้เหมาะสมกับความสามารถ และให้กลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการ ทำกิจกรรม เพื่อให้ชุมชนได้ผลประโยชน์ในพิพิธภัณฑ์

ในส่วนของเนื้อหาของโบราณวัตถุในพิพิธภัณฑ์ เนื่องด้วยโบราณวัตถุในพิพิธภัณฑ์ส่วนหนึ่งมาจากการบริจาคของคนในชุมชน เป็นจำพวกของใช้ในชีวิตประจำวัน เครื่องมือประกอบอาชีพ และมีการบันทึกที่มาของโบราณวัตถุ ทำให้สามารถให้ผู้ที่มีความรู้ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับโบราณวัตถุ นั้น ๆ มาให้ข้อมูลของโบราณวัตถุได้

ส่วนโบราณวัตถุที่มาจากการสำรวจแหล่งโบราณสถาน โดยพระมหาวัชรารณ วชิรเมธี เก็บมารักษาไว้ที่พิพิธภัณฑ์ มีปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้เรื่องแหล่งโบราณสถาน และมีมหาวิทยาลัยพะเยาที่สามารถช่วยเหลือด้านข้อมูลเมืองโบราณ แหล่งโบราณสถาน และสถาปัตยกรรม

ด้านกิจกรรมและประชาสัมพันธ์สามารถขอความร่วมมือและสนับสนุนจากทางเทศบาล หน่วยงานราชการ เพื่อจัดงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในพิพิธภัณฑ์

แนวทางในการจัดการพิพิธภัณฑวัดศรีสุพรรณ โดยชุมชน

พิพิธภัณฑวัดศรีสุพรรณควรมีการจัดการพิพิธภัณฑใหม่ทั้งหมด เพื่อให้พิพิธภัณฑสามารถดำเนินการ และเกิดความยั่งยืนจะต้องมาจากความร่วมมือของคนในชุมชน หน่วยงานอื่น ๆ และผู้ที่เกี่ยวข้อง เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการพิพิธภัณฑวัดศรีสุพรรณ โดยใช้หลักการ บวร คือ บ้าน วัด โรงเรียน ซึ่งรูปแบบในการดำเนินการจัดการพิพิธภัณฑ ในแต่ละส่วนมีความพร้อมที่เข้ามามีส่วนร่วมแตกต่างกันออกไป ดังนี้

บ้านหรือชุมชนวัดศรีสุพรรณ คนในชุมชนวัดศรีสุพรรณไม่ทราบข้อมูล วัตถุประสงค์ที่เกี่ยวกับพิพิธภัณฑ จึงทำให้คนในชุมชนไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรม แต่เนื่องจากชุมชนวัดศรีสุพรรณเป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็งด้านพระพุทธศาสนา มีความเคารพนับถือเจ้าอาวาสวัดศรีสุพรรณ จากการที่คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัดสำคัญทางพระพุทธศาสนาที่วัดศรีสุพรรณจัดขึ้น โดยมีผู้ใหญ่บ้านเป็นแกนนำในการประสานงานไปยังคนในชุมชน ดังนั้นคนในชุมชนพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในการจัดการพิพิธภัณฑ และยังมียุทธศาสตร์โดยมีอาจารย์พัฒนา สุขเกษม ที่มีศักยภาพที่จะเข้าร่วมในการจัดการพิพิธภัณฑ

วัดศรีสุพรรณ พิพิธภัณฑวัดศรีสุพรรณถือว่าการดูแลของวัด ทางวัดพร้อมที่จะสนับสนุนในการจัดการพิพิธภัณฑโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อให้พิพิธภัณฑเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน

โรงเรียนบ้านแม่ใจ (เพาะวิทยาคาร) เป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในชุมชนวัดศรีสุพรรณ ซึ่งตั้งห่างจากวัดศรีสุพรรณประมาณ 500 เมตร ทำให้การเดินทางจากโรงเรียนมายังวัดศรีสุพรรณสะดวก และเนื่องจากทางโรงเรียนบ้านแม่ใจ ได้มีกิจกรรมร่วมกับวัดศรีสุพรรณทุกปี และเจ้าอาวาสวัดศรีสุพรรณเข้าไปสอนวิชาศีลธรรม พระพุทธศาสนาในโรงเรียน ทำให้เด็กนักเรียน และอาจารย์ในโรงเรียนบ้านแม่ใจมีความใกล้ชิดกับวัดศรีสุพรรณ และตามนโยบายของโรงเรียน

จะต้องมีวิชาที่เกี่ยวกับท้องถิ่นศึกษา ดังนั้นพิพิธภัณฑสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียนได้

ในการจัดการพิพิธภัณฑวัดศรีสุพรรณโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน มีแบบแผนในการจัดการพิพิธภัณฑวัดศรีสุพรรณ ดังนี้

1. การจัดตั้งองค์กรบริหารจัดการพิพิธภัณฑ

ในการจัดตั้งคณะกรรมการในการดูแลจัดการพิพิธภัณฑใช้หลักการจัดการแบบมีส่วนร่วม บวร คือ บ้าน วัด โรงเรียน โดยทางวัดศรีสุพรรณจะต้องขอความร่วมมือไปยังผู้ใหญ่บ้านแต่ละหมู่บ้านในชุมชนวัดศรีสุพรรณ กลุ่มโรงเรียนผู้สูงอายุ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านแม่ใจ (เพาะวิทยาคาร) เทศบาลตำบลแม่ใจ สภาวัฒนธรรมอำเภอแม่ใจ มหาวิทยาลัยพะเยา และผู้ที่เกี่ยวข้องกับพิพิธภัณฑวัดศรีสุพรรณ เชิญเข้ามาร่วมประชุมพูดคุยเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ ข้อดีในการจัดตั้งพิพิธภัณฑ เพื่อสรรหาคณะกรรมาธิการที่มาจากคนในชุมชน ให้เป็นหน่วยงานที่มีความสามารถในการเข้าดูแลจัดการพิพิธภัณฑวัดศรีสุพรรณ กำหนดทิศทางในการดำเนินงาน วิสัยทัศน์ กำหนดอัตลักษณ์ และวัตถุประสงค์ของพิพิธภัณฑวัดศรีสุพรรณ และทำให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการพิพิธภัณฑวัดศรีสุพรรณ

โดยส่วนประกอบขององค์กรในการจัดการพิพิธภัณฑท้องถิ่นมีหลักการของการจัดการองค์กรแบบเรียบง่าย เพื่อให้การจัดการพิพิธภัณฑไม่ซับซ้อน ดังนั้นพิพิธภัณฑวัดศรีสุพรรณ จะต้องมีบุคลากร ดังนี้

1.1 คณะกรรมการ เป็นผู้ที่กำหนดนโยบาย

แผนงาน จัดหางบประมาณ และดำเนินงานต่าง ๆ ในพิพิธภัณฑ โดยจะต้องมีตัวแทนของวัด คนในชุมชน ผู้นำชุมชน (ผู้ใหญ่บ้าน หรือผู้นำกลุ่มต่าง ๆ) บุคลากรในสถาบันการศึกษา โรงเรียนในชุมชน องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น และนักวิชาการ (ทั้งภายในชุมชนและภายนอกชุมชน)

1.2 คณะเจ้าหน้าที่ในการดำเนินงาน

1.2.1 ฝ่ายทะเบียน รับผิดชอบด้านการบันทึกข้อมูล จัดทำทะเบียนวัตถุ ควบคุมการเคลื่อนย้ายโบราณวัตถุ ตรวจสอบสถานะวัตถุว่าปัจจุบันเก็บรักษาหรือจัดแสดงไว้ที่ใด และตรวจสอบโบราณวัตถุที่จัดเก็บไว้ในห้องเก็บโบราณวัตถุ (ห้องคลัง)

ควรเป็นบุคลากรที่สามารถอยู่ดูแลพิพิธภัณฑได้ตลอดเวลา

1.2.2 ฝ่ายการศึกษา รับผิดชอบ

การศึกษาค้นหาเรื่องราวของทรัพยากรวัฒนธรรมที่มีอยู่ในพิพิธภัณฑและในชุมชน เพื่อเผยแพร่ให้บริการแก่ผู้เข้ามาเข้าชม ควรเป็นผู้ที่มีความรู้รอบตัว ควรจะเป็นตัวแทนจากวัด โรงเรียน เทศบาลตำบลแม่ใจ และปราชญ์ชุมชน

1.2.3 ฝ่ายกิจกรรมและประชาสัมพันธ์

รับผิดชอบในการจัดกิจกรรม จัดทำสื่อต่าง ๆ เพื่อการประชาสัมพันธ์ให้แก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมและผู้สนใจ ควรจะเป็นผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน เนื่องจากแต่ละหมู่บ้านมีการประกาศเสียงตามสายในชุมชน ทำให้สามารถประชาสัมพันธ์เชิญผู้สนใจเข้าร่วมกิจกรรมของพิพิธภัณฑได้

คณะกรรมการจัดการพิพิธภัณฑที่จัดตั้งขึ้นต้องมีการพัฒนาความรู้ในการจัดการ จึงควรที่จะศึกษาในด้านการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ โดยการเดินทางไปศึกษาดูงานพิพิธภัณฑท้องถิ่น หรือพิพิธภัณฑที่ได้รับความนิยม ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานด้านพิพิธภัณฑ และความจัดหาวิทยากรมาให้ความรู้ในเรื่องราวที่เกี่ยวกับการพัฒนาพิพิธภัณฑให้ทันสมัย เพื่อให้สามารถดึงดูดให้คนสนใจที่จะเข้าชมพิพิธภัณฑ.

2. การจัดการองค์ความรู้

พิพิธภัณฑวัดศรีสุพรรณมีการศึกษาค้นคว้าบันทึกแหล่งที่มาของโบราณวัตถุไว้แล้ว แต่เนื่องจากอดีตเจ้าอาวาสได้นำเอกสารเกี่ยวกับพิพิธภัณฑไปด้วย ทำให้ในปัจจุบันเหลือเอกสารเพียงบางส่วนของบันทึกไว้หลังจากที่ได้รับจากการบริจาคโบราณวัตถุจากชาวบ้าน ส่วนใหญ่เป็นเครื่องมือประกอบอาชีพของใช้ในชีวิตประจำวัน

ดังนั้นพิพิธภัณฑต้องการศึกษาค้นคว้าเรื่องราวเกี่ยวกับทรัพยากรวัฒนธรรมชุมชนเพื่อให้สอดคล้องกับโบราณวัตถุในพิพิธภัณฑ ในการศึกษาควรแยกประเภทของทรัพยากรวัฒนธรรมเป็น 2 ประเภท คือ ทรัพยากรวัฒนธรรมที่จับต้องได้ เช่น ประวัติศาสตร์โบราณคดี ชิ้นพระพุทธรูป ชิ้นส่วนเครื่องปั้นดินเผา และทรัพยากรวัฒนธรรมที่จับต้อง

ไม่ได้ คือ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ความเชื่อ ประเพณีที่สำคัญ ๆ ของชุมชน โดยจัดกิจกรรมให้คนในชุมชนหรือโรงเรียนบ้านแม่ใจ เข้าร่วมทำกิจกรรมนันทนาการ โบราณคดีรุ่นจิ๋ว โดยให้เด็กโรงเรียนบ้านแม่ใจ สืบค้นวิถีชีวิตความเป็นอยู่ อาชีพ ประเพณี ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งชุมชนที่มีการอพยพมาจากลำปาง การประกอบอาชีพ และการตั้งชื่อถิ่นฐาน จัดทำสาแหรกเครือญาติของแต่ละคน เพื่อหาคนที่สามารถเล่าเรื่องราวความเป็นมาของชุมชน ทำให้ผู้ที่สามารถเล่าเรื่องราวความเป็นมาวิถีชีวิตเกิดความภาคภูมิใจ และเป็นปราชญ์ชุมชน โดยอาจจะทำเป็นภาพยนตร์สั้นเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของชุมชน ให้คนในชุมชนเป็นนักแสดงหลัก โดยขอความร่วมมือไปยังมหาวิทยาลัยพะเยา เข้ามาสนับสนุนในการทำภาพยนตร์

ในส่วนของโบราณวัตถุทางโบราณคดีควรจะทำร่วมกับกรมศิลปากร ปราชญ์ชุมชน เช่น ลุงเตียง ใจใจ อาจารย์ประพันธ์ ทนชัย และผู้ที่มีความรู้ในเรื่องราวของเมืองโบราณ เพื่อศึกษาข้อมูลของโบราณวัตถุ และแหล่งโบราณสถานที่พบในอำเภอแม่ใจและพื้นที่ใกล้เคียง เพื่อจัดทำเป็นฐานข้อมูลของทรัพยากรวัฒนธรรมของพิพิธภัณฑ

3. การจัดการพิพิธภัณฑ

ในด้านของการจัดการพิพิธภัณฑวัดศรีสุพรรณ จากผลการศึกษาพบว่าเอกสาร หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับพิพิธภัณฑวัดศรีสุพรรณ ทะเบียนวัตถุ เอกสารที่มาของโบราณวัตถุ รายชื่อผู้บริจาคโบราณวัตถุให้กับพิพิธภัณฑได้สูญหาย จึงทำให้ทางพิพิธภัณฑจำเป็นต้องจัดทำระบบฐานข้อมูลของทรัพยากรวัฒนธรรมที่มีอยู่ในพิพิธภัณฑใหม่ทั้งหมด โดยขอความร่วมมือไปยังพิพิธภัณฑท้องถิ่นที่อยู่ในจังหวัดพะเยา เช่น พิพิธภัณฑเวียงพญาevat ที่วัดลี หรือหอวัฒนธรรมนันทน์ ที่วัดศรีโคมคำ เพื่อขอคำแนะนำในการจัดทำทะเบียนวัตถุ และระบบฐานข้อมูลของพิพิธภัณฑ และยังเป็นกรสร้างเครือข่ายพิพิธภัณฑท้องถิ่น เพื่อช่วยกันพัฒนา เผยแพร่ และเชื่อมโยงความรู้ของพิพิธภัณฑให้เป็นที่รู้จักแก่ผู้สนใจ

4. กิจกรรมและการประชาสัมพันธ์

ด้านกิจกรรมทางพิพิธภัณฑ์ควรมีการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรวัฒนธรรม ในด้านการศึกษา การอนุรักษ์วิถีชีวิต หรือจัดนิทรรศการเคลื่อนที่ไปให้ความรู้แก่คนในชุมชน หรือโรงเรียนต่าง ๆ

การประชาสัมพันธ์ทางพิพิธภัณฑ์ ทางพิพิธภัณฑ์จะต้องทำป้ายพิพิธภัณฑ์ไว้ด้านหน้าวัด เพื่อให้คนในชุมชน หรือผู้เดินทางผ่านไปมาทราบว่า วัดศรีสุพรรณมีพิพิธภัณฑ์ โดยขอความสนับสนุนจากเทศบาลตำบลแม่ใจ ซึ่งมีหน่วยงานด้านโยธาที่สามารถทำป้ายบอกทาง หรือป้ายพิพิธภัณฑ์

วิจารณ์และสรุปผล

การศึกษาพบว่าพิพิธภัณฑ์วัดศรีสุพรรณเป็นพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นที่มีคุณค่าในการพัฒนาชุมชน มีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดี ชุมชน เล่าเรื่องราวความเป็นมาของชุมชน จากกรริเริ่มจากพระมหาวชิราภรณ์ วชิรเมธี อดีตเจ้าอาวาสวัดศรีสุพรรณ มีความสนใจเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของอำเภอแม่ใจ แต่หลังจากที่พระมหาวชิราภรณ์ วชิรเมธี ได้ไปศึกษาต่อ ทำให้ไม่มีผู้สืบทอดต่อเพราะผู้อื่นไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการ จึงทำให้พิพิธภัณฑ์ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินการจัดการพิพิธภัณฑ์ และขาดความมีส่วนร่วมของชุมชน ดังนั้นจึงต้องมีการจัดการที่เหมาะสม

พิพิธภัณฑ์วัดศรีสุพรรณจะต้องให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เชิญปราชญ์ชาวบ้าน ผู้ที่มีความรู้ในเรื่องของโบราณวัตถุในพิพิธภัณฑ์ให้ข้อมูลเรื่องราวของโบราณวัตถุ ขอความสนับสนุนจากหน่วยงานของกลุ่มชาวบ้านในท้องถิ่น ภาครัฐ เอกชน และสถานศึกษา เข้ามาช่วยในด้านต่าง ๆ ในรูปแบบการจัดการอย่างมีส่วนร่วมนี้จะนำไปสู่สำนึกร่วมของคนในท้องถิ่น ให้รู้จักหวงแหนโบราณสถาน โบราณวัตถุ และเห็นคุณค่าในท้องถิ่น ขณะเดียวกันสามารถเชื่อมโยงสายสัมพันธ์ของคนในชุมชน

ผู้ศึกษามีความคิดเห็นเพิ่มเติมในเรื่องนี้ว่าการจัดพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ถึงแม้จะเป็นของบุคคลใดหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เพื่อที่จะทำให้พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นยั่งยืน จะต้องจัดการพิพิธภัณฑ์อย่างจริงจังที่จะทำ และ

จะต้องดูแลให้ความสำคัญ ที่สำคัญคือ คนในชุมชน จะต้องได้รับผลประโยชน์ไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษา ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและวัฒนธรรม

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาครั้งนี้สำเร็จได้ เกิดจากความร่วมมือของเจ้าอาวาส และพระในวัดศรีสุพรรณ อาจารย์ประจำสาขาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยพะเยา สภาวัฒนธรรมอำเภอแม่ใจ ปราชญ์ชาวบ้าน และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูล ข้อคิดเห็น ผู้ศึกษาขอขอบคุณอาจารย์ที่ปรึกษา สาขาการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่ให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ ตลอดจนให้ความรู้ตลอดการศึกษางานวิจัยครั้งนี้ และขอขอบคุณครอบครัวที่กำลังใจตลอดมา

หากงานวิจัยนี้มีข้อพร่องประการใด ผู้ศึกษาขอประทานอภัยและยินดีรับฟังข้อเสนอแนะจากทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

1. กรรณิการ์ ชมดี. "การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ : ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการสารภี ตำบลท่าช้าง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี" วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์; 2524.
2. โกวิทย์ พวงงาม. การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน. ม.ป.ท.; 2545.
3. ธนิก เลิศชาญฤทธิ. การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ ฯ : ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร; 2554.
4. ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร : นานมีบุคส์พับลิเคชั่นส์; 2546.
5. พิเนตร ดาวเรือง. "กระบวนการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น อย่างมีส่วนร่วมเพื่อการจัดการพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดพุทธมงคล ตำบลคันธารราษฎร์ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม" วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาไทยคดีศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม; 2552.

6. ศรีศักดิ์ วัลลิโกดม. พิพิธภัณฑ์กับการศึกษาระบบ. วารสารเมืองโบราณ. ปีที่ 13 (3) (กรกฎาคม - กันยายน 2530)
7. _____. ทศนะนอกรีต : สังคมวัฒนธรรมในวิถีอนุรักษ. กรุงเทพฯ ฯ : เมืองโบราณ; 2543.
8. ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร. พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นในประเทศไทย. ม.ป.ท. : เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการเรื่องพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นในประเทศไทย; 2540.
9. สมลักษณ์ เจริญพจน์. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์. คู่มือพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร : กราฟิคฟอร์แมท (ไทยแลนด์); 2547.

10. สายันต์ ไพเราะญจิตร. การฟื้นฟูพลังชุมชนด้วยการจัดการทรัพยากรทางโบราณคดีและพิพิธภัณฑ์. กรุงเทพฯ ฯ : โครงการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข; 2547.
11. _____. การจัดการทรัพยากรทางโบราณคดีในงานพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ ฯ : โครงการหนังสือโบราณคดีชุมชน; 2550
12. สุคนिता คล้านกระแสด. เอกสารรายงานเรื่องพิพิธภัณฑ์วัดกับการพัฒนาชุมชน; 2544.
13. สุวรรณ ทศคร. "แนวโน้มการพัฒนาเทคนิคการจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์สถานในทศวรรษหน้า." วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์; 2545.
14. เพ็ญพรรณ เจริญพร. สัมภาษณ์เมื่อ วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2556.